

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

14 жовтня 2014 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 45

Рада суддів України, як вищий орган суддівського самоврядування, не може залишитися осторонь подій, які останнім часом відбуваються в нашій державі і спрямовані на завдання шкоди авторитету суддів та впливу на безсторонність суду.

Одним із поширених останнім часом шляхів впливу на судову гілку влади є формування з боку виконавчої влади, зокрема, її окремих посадових осіб, негативного сприйняття суспільством діяльності судової влади з метою підірвання довіри громадськості до судової системи.

Так, на офіційному сайті Державної фіскальної служби України та в коментарі в «Судово-юридичній газеті» (№ 38 (256) від 06 жовтня 2014 року, стор. 4) Голова Державної фіскальної служби України, критикуючи судову владу України, зазначив наступне: *«На даний момент у нас ведеться досить активна робота з судами не в розумінні того, які ухвали вони приймають, а саме в контексті відпрацювання ризикових суб'єктів господарювання і певних судових відносин..... ми фактично відслідковуємо ті системні рішення, які працюють проти нас, та працюємо на рівні Президента і Прем'єр-міністра України щодо усунення окремих суддів з судової системи... Ви знаєте, що зараз судова система «живе окремим життям», і якщо нам випало оголосити їй війну, ми будемо з нею воювати.* Більше того, останнім часом деякі платники податків поводять себе досить зухвало, зазначаючи про те, що в податковій службі нічого не вирішується, а все вирішується в суді. Цю систему ми будемо змінювати. Зі свого боку я буду вживати всіх можливих заходів для цього».

Як вбачається з зазначеного коментаря, заяви вказаної посадової особи окрім критики несуть неприховану погрозу розправи щодо окремих суддів, рішення яких будуть прийняті не на користь органів фіскальної служби.

Рада суддів України переконана, що такі висловлювання очільника одного з центральних органів виконавчої влади, є прямим втручанням у здійснення правосуддя, тиском на суддів і демонстрацією явної неповаги до суду.

Відповідно до статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється (стаття 126 Конституції України).

Дотримання принципів незалежності суддів декларується та гарантується статтею 129 Конституції України. Ці положення підтверджуються основними конституційними засадами судочинства та конкретизуються у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», а саме, статтями 6, 47 цього Закону встановлено, що суди здійснюють правосуддя самостійно. Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди та судді здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України, забезпечуючи при цьому верховенство права. Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою завдання шкоди авторитету суддів чи впливу на безсторонність суду забороняється і тягне за собою відповідальність, установлену законом.

Незалежність судді забезпечується, зокрема, порядком здійснення судочинства, визначеним процесуальним законом, таємницею ухвалення судового рішення; забороною втручання у здійснення правосуддя; відповідальністю за неповагу до суду чи судді.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, а також фізичні і юридичні особи та їх об'єднання зобов'язані поважати незалежність судді і не посягати на неї.

Забезпечення незалежності суддів закріплено й у низці міжнародних документів.

Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 29 листопада та 13 грудня 1985 року, передбачають, зокрема, що незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані поважати незалежність судових органів і дотримуватися її (пункт 1).

Як зазначено у Висновку № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів, незалежність суддів є прерогативою чи привілеєм не для захисту власних інтересів, а в інтересах верховенства права та тих, хто шукає й очікує правосуддя. Ця незалежність повинна існувати як щодо суспільства в цілому, так і щодо сторін будь-якої судової справи, стосовно якої судді повинні винести рішення.

Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, яка ухвалена 17 листопада 2010 року, зазначає, що незалежність судової влади забезпечує кожній особі право на справедливий суд і тому є не привілеєм суддів, а гарантією поваги до прав людини та основоположних свобод, що дає змогу кожній особі відчувати довіру до судової системи.

Таким чином, судова незалежність – це не тільки право людини на незалежний суд, а й право та обов'язок суду бути незалежним у процесі прийняття рішень, це – незалежність судової системи в цілому від виконавчої та законодавчої гілок влади, певні стандарти особистого статусу судді.

Враховуючи зазначене, посилення Голови Державної фіскальної служби України на те, що «судова система «живе окремим життям», «у нас ведеться досить активна робота з судами в контексті відпрацювання ризикових суб'єктів господарювання і певних судових відносин», свідчить про нехтування ним як конституційними засадами поділу державної влади, так і конституційними засадами судочинства, конституційною гарантією незалежності суддів.

Коментуючи рішення суддів, виконавча та законодавча влада мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї. Їм також слід уникати дій, які можуть поставити під сумнів їхнє бажання виконувати рішення суддів, за винятком випадків, коли вони мають намір подати апеляцію (пункт 18 Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки).

Критикуючи судову владу України та її «системні рішення, які працюють проти нас», очільник центрального органу виконавчої влади не навів жодного конкретного факту ухвалення конкретним судом та суддею конкретного судового рішення, яке згідно з правовою позицією органів Державної фіскальної служби України було постановлене з порушенням вимог закону, внаслідок чого б на нього відповідним органом Державної фіскальної служби України була подана апеляція або касація.

Про неприпустимість будь-якого тиску на суддів та необхідності дотримання стриманої і розумної критики діяльності суддів свідчить і практика Європейського суду з прав людини.

Так, у рішенні від 22 березня 1995 року «Прагер і Обершлік проти Австрії» Європейський суд з прав людини зазначив, що необхідно враховувати особливу роль, яку відіграє у суспільстві суддівський корпус. У якості гаранта правосуддя, він повинен користуватися довірою у суспільстві, щоб успішно виконувати свої обов'язки. Тому є необхідним захистити таку довіру від нічим не обґрунтованих нападів, особливо маючи на увазі той факт, що на суддях лежить обов'язок стриманості, який не дозволяє їм відповідати на таку критику.

У рішенні від 25 липня 2002 року у справі «Совтрансавто-Холдинг» проти України» Європейський суд з прав людини прийшов до висновку, що втручання у судове провадження з боку органів виконавчої влади є таким, що суперечить поняттю «безсторонній і незалежний суд» у розумінні статті 6 Конвенції. Ці випадки втручання відображають також брак поваги до самого функціонування судової гілки влади.

Рішенням від 06 жовтня 2011 року у справі «Агрокомплекс проти України» Європейський суд з прав людини також встановив, що немає значення, чи втручання виконавчої та законодавчої гілки влади насправді вплинуло на хід розгляду судової справи. Сам факт такого втручання свідчить про порушення принципу незалежності суду.

Тобто, у випадках, коли виконавчою та законодавчою гілками влади здійснюється втручання, вони тим самим демонструють відсутність поваги до судової гілки влади загалом і дають підґрунтя для виникнення побоювань щодо відсутності у судів незалежності та неупередженості.

Відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Виходячи з зазначеного, висловлювання Голови Державної фіскальної служби України, що «останнім часом деякі платники податків поводять себе досить зухвало, зазначаючи про те, що ... все вирішується в суді. Цю систему ми будемо змінювати. Зі свого боку я буду вживати всіх можливих заходів для цього», свідчить про нехтування ним правом платників податків на справедливий суд та бажання привласнити функції суду.

Крім того, Рада суддів України наголошує, що відповідно до Закону України «Про правила етичної поведінки», яким визначено керівні норми поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, під час виконання ними службових повноважень, а саме статті 12 цього закону, особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, забезпечують позитивну репутацію органів державної влади, до складу яких відноситься і судова гілка влади, всіляко сприяють зміцненню довіри громадян до влади, утверджують чесність, неупередженість та ефективність влади.

Статтею 18 вказаного Закону визначено, що порушення особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, правил етичної поведінки, визначених цим законом, тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, кримінальну та матеріальну відповідальність з урахуванням особливостей правового статусу таких осіб, визначених Конституцією і законами України.

Рада суддів України переконана, що зазначені вище висловлювання Голови Державної фіскальної служби України є неприйнятними та містять

ознаки втручання у здійснення правосуддя, тиску на суддів та такими, що демонструють явну неповагу до суду, як органу державної влади.

Слід відмітити, що Голова Державної фіскальної служби України посилається на те, що питання про «усунення окремих суддів із судової системи» ним відпрацьовується «на рівні Президента та Прем'єр-міністра України», що на думку Ради суддів України підриває авторитет як глави держави, так і керівника вищого органу виконавчої влади.

Враховуючи зазначене, відповідно до статей 113, 127 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Раду суддів України, затвердженого рішенням X позачергового з'їзду суддів України 16 вересня 2010 року із наступними змінами, Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Звернутися до Президента України П. Порошенка, як гаранта додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, для вжиття заходів із недопущення втручання Державної фіскальної служби України у здійснення правосуддя та дотримання ними конституційного принципу незалежності суддів.

2. З метою недопущення дій та висловлювань, які підривають суспільну довіру та повагу до судової влади, спотворюють сприйняття ефективної роботи судової системи, звернутися до Прем'єр – міністра України А. Яценюка з пропозицією розглянути питання щодо неетичної поведінки Голови Державної фіскальної служби України та вжиття відповідних заходів згідно зі статтею 18 Закону України «Про правила етичної поведінки».

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоненко